

Social- og personlighedspsykologi – Efterår 2015
Bachelor- og sidefagsstuderende – 1. semester
Vejledende pensum
Psykologisk Institut

Pensumlisten findes på fagets side på Blackboard med links og oplysninger om semesterhyldede.

Ved problemer med adgang til litteraturen kontakt personalet på AU Library, Bartholins Allé eller send en mail til bartholinsalle.library@au.dk

I alt 1778 sider

Bandura, A. (1994). Self-efficacy. I: V. S. Ramachandran (red.), *Encyclopedia of human behavior* (vol. 4, s. 71-81). New York: Academic Press.

Albert Bandura er ophavsmand til begrebet Self-efficacy, der vedrører menneskers tiltro til deres evner til at udøve kontrol over deres egen fungeren samt over begivenheder, der påvirker deres liv. Artiklen indkredser leksikalsk nogle af de centrale kilder til dannelsen af efficacy, hvilke psykologiske processer, der er involveret i det samt hvilke konsekvenser for menneskets livsførelse en optimistisk efficacy-tiltro har, samt hvorledes efficacy udvikles gennem hele livet. [11 sider].

Bandura, A. (1999). Moral disengagement in the perpetration of inhumanities. *Personality and Social Psychology Review*, 3(3), 193-209. doi: 10.1207/s15327957pspr0303_3.

When our attitudes, behaviors, and self-concept come into conflict (for example, when we act badly towards someone but still want to maintain a positive self-image), we typically experience something called 'cognitive dissonance'. In this review article, Albert Bandura draws on a large body of theory and research in social cognition to outline several specific 'moral disengagement' strategies that are used to decrease or eliminate the psychological discomfort we feel in these situations. [17 sider].

Bateson, M., Nettle, D. & Roberts, G. (2006). Cues of being watched enhance cooperation in a real-world setting. *Biology Letters*, 2, 412-414. doi: 10.1098/rsbl.2006.0509.

Artiklen beskriver et felteksperiment, der undersøger om menneskers tilbøjelighed til at følge sociale normer automatisk påvirkes af subtile tegn på, at deres adfærd bliver observeret af andre. Resultaterne viser, at individer der eksponeres over for en plakat med et sæt stirrende øjne i højere grad betaler for deres drikkevarer i et selvbetjent tekøkken sammenlignet med individer der eksponeres over for en plakat med blomster. [3 sider].

Baumeister, R. F., Vohs, K. D. & Tice, D. M. (2007). The strength model of self-control. *Current Directions in Psychological Science*, 16(6), 351-355. doi: 10.1111/j.1467-8721.2007.00534.x.

Artiklen fremlægger det synspunkt at selvkontrol kan betragtes som en muskel, der kan trænes, belastes og overbelastes. Som muskel kræver selvkontrol energi for at fungere, og hvis man bruger meget energi på selvkontrol indenfor ét område, så er der mindre til rådighed til at kunne bruges

inden for andre områder. Der udledes praktiske og teoretiske konsekvenser, bl.a. i forhold til ren kognitiv teori om selvkontrol, der lader spørgsmålet om energien bag selvkontrollen ude af betragtning. [4 sider].

Beisser, A. (1970). The paradoxical theory of change.

http://www.gestalttherapy.org/wp-content/uploads/2014/09/paradoxical_theoryofchange.pdf

Denne lille artikel har haft en central betydning for forståelse af hvad der fremmer menneskelig og social forandring. Hovedsynspunktet er, at forandring ikke ligger i det, at man laver noget om (på sig selv), men først sker, når man bliver det, som man allerede er. Deri ligger forandringens paradoks. [3 sider].

Berry, J. W. (2011). Immigrant acculturation: Psychological and social adaptations. I: A. E. Azzi (red.), *Identity and participation in culturally diverse societies* (s. 279-296). Malden, MA: Wiley-Blackwell.

En introduktion til Berrys indflydelsesrige model for hvilke strategier mennesker benytter til at håndtere akkulturation, dvs mødet mellem den oprindelige kultur man kommer fra og den nye kultur man kommer i berøring med. [17 sider].

Bertelsen, P. (2013). *Tilværelsespsykologi: Et godt nok greb om tilværelsen* (kapitel 1 + 11, s. 13-48 + 294-322). København: Frydenlund.

I **kapitel 1** introduceres hvordan den menneskelige tilværelse kan belyses psykologisk og hvad det vil sige at have almene grundlæggende tilværelseskompetencer og almene tilværelsesprojekter hvormed man håndterer sin egen og fælles tilværelse. I **kapitel 11** introduceres til den grundlæggende tankegang bag tilværelsespsykologien. Modellen er en almenpsykologisk model der derfor også kan ses som et bud på en grundlæggende model til at forstå hvordan social- og personlighedspsykologiske fænomener og begreber forholder sig til hinanden: f.eks funktion, adfærd og handling, endvidere personlighed, identitet, selv samt behov, motiv, selvrealisering og den frie vilje. [65 sider].

Betts, K. R. & Hinsz, V. B. (2013). Group marginalization: Extending research on interpersonal rejection to small groups. *Personality and Social Psychology Review*, 17(4), 355-370. doi: 10.1177/1088868313497999.

Teoretisk artikel om hvordan marginalisering kan føre til fjendtlighed via gruppedannelse og identitetsdannelse. Giver en god forståelse af, hvad der kan være forklarlige (og forståelige) reaktioner på social og samfundsmæssig eksklusion som et moderne omverdensproblem. Artiklen ender med en forskningsmodel og er således også en rimelig letforståelig intro til operationalisering af teori med henblik på empiriske undersøgelser. [24 sider].

Bird, R. B. & Smith, E. A. (2005). Signaling theory, strategic interaction, and symbolic capital. *Current Anthropology*, 46, 221-248. doi: 10.1086/427115.

Artiklen beskriver costly signaling theory, der omhandler psykologiske årsager til omkostningsfulde adfærdsformer som f.eks. iøjnefaldende generøsitet og ekstravagant forbrug. Forfatterne argumenterer for, at teorien kan fungere som ramme-model for teorier vedrørende individers strategiske selv-præsentation og status-stræbende adfærdsformer, herunder sociologiske teorier vedrørende akkumulering af symbolsk kapital og evolutionsteoriens aksiom om træks overlevelsedygtige funktion. [28 sider].

Botti, S. & Iyengar, S. S. (2006). The dark side of choice: When choice impairs social welfare. *Journal of Public Policy & Marketing*, 25, 24-38.

Mennesker foretrækker valgfrihed og selvbestemmelse, og ofte medfører øget valgfrihed og autonomi øget motivation og øget tilfredshed med beslutninger. I denne artikel gennemgår forfatterne imidlertid evidens for, at udpræget valgfrihed under visse omstændigheder også kan føre til handlingslammelse, øget fortrydelse og mindre tilfredshed. [15 sider].

Buunk, A.,P & Van Vugt, M. (2013). *Applying social psychology: From problems to solutions* (2. udgave, kapitel 1,). Los Angeles, Calif.: Sage.

This book chapter introduces the PATH model, one approach that can be used to systematically apply social psychological theory to the development of interventions aimed at addressing social problems. [20 sider].

Campbell, W. K. & Miller, J. D. (red.). (2011). *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorders: Theoretical approaches, empirical findings, and treatments* (kapitel 1, 9, 17, 18). Hoboken, N.J.: John Wiley & Sons.

De fire kapitler belyser den aktuelle forståelse af og forskning i narcissisme ud fra hhv. et historisk perspektiv, i relation til forskellige former for selvværd, som livslangt udviklingsfænomen og i kulturel belysning. Narcissismebegrebet blev indført i psykologien af Freud og var central i udviklingen af psykoanalysen fra 1960'erne til 1980'erne. Som klinisk diagnose er det mindre anvendt i dag end dengang, men som det fremgår af kapitlerne er der tale om et begreb med central personligheds- og socialpsykologisk betydning. [32 sider].

Crisp, R. J. & Turner, R. N. (2014). *Essential social psychology* (3. udgave, kap. 2-6 og 8-14). London: Sage.

En grundbog til indføring i socialpsykologiens hovedområder, metoder, empiriske fund og grundideer. De 12 udvalgte kapitler omhandler social kognition, attribuering, holdninger, gruppeprocesser, social indflydelse, grupperelationer, fordomme, aggression, prosocial adfærd, tiltrækning, venskab og kærlighed, og anvendelser. Bemærk at kapitlet om selvet ikke er pensumlitteratur. Dette område dækkes i stedet af Franzoi (jf nedenfor). [394 sider].

Csikszentmihalyi, M. (1999). If we are so rich, why aren't we happy? *American Psychologist*, 54(10), 821-827. doi: 2048/10.1037/0003-066X.54.10.821.

Artiklen søger at besvare spørgsmålet om, hvorfor materiel vækst og ihærdig foretagsomhed tilsyneladende ikke følges af en tilsvarende stigning i livsglæde og livsmening. Forfatterens bud er, at de særlige kvaliteter af "flow", der kan erfares i selvforglemmende aktiviteter, er en central ingrediens i oplevelsen af livsglæde og livsmening, og at man med et fortravlet hverdagsliv og en enstrenget materiel livsorientering mindsker muligheden for at oplevelsen "flow". [7 sider].

Dalbert, C. (2009). Belief in a just world. I: M. R. Leary & R. H. Hoyle (red.), *Handbook of individual differences in social behavior* (s. 288-297). New York: Guilford Press.

Belief in a 'just world' (the idea that people get what they deserve), is a widely held social cognitive bias that has been shown to serve important psychological functions; for example, promoting individuals' sense of security and justice. In this chapter, Dalbert discusses how individual differences

in the tendency to believe in a just world can shape attribution style, quality of life, and behavior. [10 sider].

Furnham, A. (2009). Locus of control and attribution style. I: M. R. Leary & R. H. Hoyle (red.), *Handbook of individual differences in social behavior* (s. 274-287). New York: Guilford Press.

This book chapter reviews current knowledge about causal attribution styles and internal versus external locus of control (our tendency to believe that human behavior is determined by dispositional/situational factors). By drawing on the findings from recent research studies, Furnham defines the key concepts in this area, critically discusses their measurement, and identifies important areas for future work. [14 sider].

Guéguen, N., Jacob, C., Lourel, M. & Pascual, A. (2012). When drivers see red: Car color frustrators and drivers' aggressiveness. *Aggressive Behavior*, 38, 166-169. doi: 10.1002/ab.21416.

This research article reports the findings of an experimental study aimed at exploring the links between frustration, situational arousal (color), and displays of aggression by drivers. The results show that drivers are faster to respond aggressively to red cars that are blocking their way as compared to cars of other colors. The authors discuss the implications of this finding for situational and related theories of aggression. [4 sider].

Hamilton, L. K., Medianu, S. & Esses, V. M. (2013). Towards an understanding of immigration as a defining feature of the twenty-first century. I: A. G. de Zavala & A. Cichocka (red.), *Social psychology of social problems* (s. 82-111). New York: Palgrave Macmillan.

Artiklen handler om immigration som et helt centralt fænomen i vores tid, og hvilken betydning det har for vores sociale adfærd, sociale forståelse og intergruppeforhold. Denne artikel trækker også på centrale socialpsykologiske teorier og præsenterer dem således i en kontekst, hvor de ses i spil i forhold til aktuelle omverdensproblemer. [30 sider].

Herriot, P. (2007). Social identity theory & psychological evidence. I: *Religious fundamentalism and social identity* (kapitel 2 + 3). New York: Routledge.

En undersøgelse af hvad der fører til religiøs fundamentalisme. I de to kapitler undersøges hvad religiøs fundamentalisme er og hvordan den hænger sammen med social identitet, dvs. dette at forme sin identitet i forhold til de betydningsfulde grupper, man er del af. Det første kapitel giver en indføring i social identitetsteori med særlig henblik på fundamentalisme. Det andet kapitel præsenterer psykologiske undersøgelser af fundamentalisme i lyset af social identitetsteori. [33 sider].

Høgh-Olesen, H. (2007). Etologi, komparativ psykologi og humanetologi. I: B. Karpatschhof & B. Katzenelson (red.), *Klassisk og moderne psykologisk teori* (1. udgave, s. 324-345). København: Hans Reitzel.

En historisk gennemgang af etologiens og den komparative psykologis nøglebegreber (instinkter, fikserede adfærdsmønstre, medfødte udløsermekanismer m.m.) og hovedpersoner (Lorenz, Tinbergen, Lehrman). Relevansen af sammenlignende dyrestudiers betydning for forståelsen af det menneskelige artsvesen diskuteres. [20 sider].

Høgh-Olesen, H. (red.). (2010). *Human morality and sociality: Evolutionary and comparative perspectives*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Mennesket er et socialt dyr, men hvad er det særligt menneskelige? Er vi selviske væsener styret af egen nytte eller altruistiske skabninger med offervilje og omsorg? Gen-nem studier af altruistisk adfærd og empati, samarbejde og deling, tro og tillid og til studier over snyd, bedrag, mistillid og krigsførelse, analyseres byggestenene for den menneskelige moral og socialitet, udviklingshistorisk og komparativt belyst. [224 sider].

Høgh-Olesen, H. & Dalsgaard, T. (red.). (2011). *20 Psykologiske eksperimenter – der ændrede vores syn på mennesket* (Kapitel 1, 2, 3 og 4 samt 6 og 7). Risskov: Plurafutura Publishing.

Hvordan kan helt almindelige mennesker overtales til at sende stød på 450 volt ind i kroppen på uskyldige medmennesker? Kan andres positive forventninger gøre, at vi rent faktisk præsterer bedre, og bærer vi alle kimen til at optræde som sadistiske fængselsvagter? Socialpsykologiens store klassiske eksperimenter gennemgås. Deres virkningshistorie udfoldes og deres relevans for forståelsen af aktuelle problemstillinger mennesker imellem belyses. [95 sider].

Høgh-Olesen, H. & Dalsgaard, T. (red.). (2014). *Mærkelige menneske: Moderne personlighedspsykologi*. Risskov: Plurafutura Publishing.

Denne bog udgør grundbogen i personlighedspsykologi. Visionen er at skabe en helheds forståelse af personlighedspsykologiens centrale teorier og forskningstemaer gennem en *integrativ* model der sammenfatter personlighedens *havende* side (biologi og evolution), dens *gørende* side (lidenskaber, behov, motiver og mål) og dens *skabende* side (kultur, samfund, relationer og vore fortællinger om os selv) til et overskueligt, dynamisk hele. [350 sider].

Kassin, S. M. (2008). False confessions: Causes, consequences, and implications for reform. *Current Directions in Psychological Science*, 17(4), 249-253. doi: 10.1111/j.1467-8721.2008.00584.x.

This short article provides an overview of three different categories of false confessions, and considers the social psychological processes that underlie each. [5 sider].

Katzenelson, B. (2000). Angstteoriernes landskab. I: *Psykologiske indblik: Artikler gennem tyve år* (s. 99-135). København: Dansk Psykologisk Forlag.

Angsten er et grundfænomen i psykologien og tilværelsen. Artiklen gennemfører en kort historisk gennemgang af de klassiske angstteorier, og de traditioner som de er hjemmehørende i, og viser angsten som en særlig menneskelig emotion, der adskiller sig fra frygt. [36 sider].

Kazemian, L. & Maruna, S. (2009). Desistance from crime. I: M. D. Krohn, A. J. Lizotte 1948- & G. P. Hall (red.), *Handbook of crime and deviance* (s. 277-295). New York: Springer.

Drawing on contemporary psychological theory, this book chapter summarizes current thinking regarding the impact of social, cognitive, and identity-based processes that encourage offenders to stop committing crimes and re-integrate into society. [19 sider].

Keltner, D., Haidt, J. & Shiota, M. N. (2006). Social functionalism and the evolution of emotions. I: M. Schaller, J. A. Simpson & D. T. Kenrick (red.), *Evolution and social psychology* (s. 115-134). New York: Psychology Press.

Mennesket er et ultra-socialt dyr med høj samarbejdsformåen, og her spiller vore emotionelle

programmeringer en central rolle. Samtidig er vore emotioner et produkt af menneskets udviklingshistorie og forstås bedst i relation til vores overlevelse og reproduktion som sociale gruppevæsen. Artiklen anlægger et socialpsykologisk perspektiv på emotionerne. [18 sider].

Kenrick, D. T., Li, Y. J., White, A. E. & Neuberg, S. L. (2013). Economic subselves: Fundamental motives and deep rationality. I: J. P. Forgas, K. Fiedler & C. Sedikides (red.), *Social thinking and interpersonal behavior* (s. 23-43). New York: Psychology Press.

Psykologiforskningens identifikation af kognitive bias har de senere år portrætteret mennesket som værende forudsigeligt irrationel. Denne tekst fremlægger synspunktet, at kognitiv bias er evolutionært nedarvede og dermed reflekterer en såkaldt dyb rationalitet. Teksten fremlægger endvidere kort evolutionspsykologiske bud på fundamentale menneskelige motiver, selvets konstituering samt årsager til individuelle forskelle. [22 sider].

Kristiansen, S. (2005). Erving Goffman – hverdagslivets rollespil. I: M. Hviid Jacobsen & S. Kristiansen (red.), *Hverdagslivet: Sociologier om det upåagtede* (s. 194-220). København: Hans Reitzel.

Ervin Goffman ydede i perioden fra 1950'erne til 1980'erne betydelige bidrag til socialpsykologien og mikrosociologien, og kapitlet af Kristiansen er en introduktion til Goffman fra et såkaldt hverdagslivs-sociologisk perspektiv. Kapitlet behandler Goffmans analyser af hverdagen som dramaturgisk proces, som strategisk spil og som samhandling/interaktion. [25 sider].

Larsen, R. J., Buss, D. M. & Wismeijer, A. (2013). *Personality psychology* (5. udgave, kapitel 11: Motives and personality (side 275-297) og kapitel 14: Emotion and personality (side 358-384)). London: Mcgraw Hill Higher Education.

Kap 11 giver en indføring i centrale teorier om behov og motivation indenfor den internationale motivationspsykologi. Der skelnes i kapitlet mellem de såkaldte mangel-teorier, der er udviklet indenfor den akademiske psykologi og de såkaldte vækstteorier, der er udviklet indenfor den praktiske psykologi. Begge tilgange tages til efterretning i en helhedsorienteret forståelse af forholdet mellem behov og motiver, som grundlag for forståelse af motivationens funktion i den menneskelige personlighed. **Kap.14** outlines key concepts and research on emotion and personality including emotional states/traits and content/style. [50 sider].

Moskalenko, S. & McCauley, C. (2009). Measuring political mobilization: The distinction between activism and radicalism. *Terrorism and Political Violence*, 21, 239-260. doi: 10.1080/09546550902765508.

I artiklen understreges at det er vigtigt at skelne mellem dette at blive politisk aktiv og at blive radikaliseret. Nogle teorier antager at dette at blive politisk aktiv og at blive radikaliseret ligger i forlængelse af hinanden: jo mere politisk aktiv jo mere nærmer man sig en radikalisering. I denne artikel argumenteres for at de to processer har hver deres udviklingsbane og ikke nødvendigvis ligger i forlængelse af hinanden. [19 sider].

Plant, E. A. & Peruche, B. M. (2005). The consequences of race for police officers' responses to criminal suspects. *Psychological Science*, 16(3), 180-183.

This research article outlines an experimental study designed to test police officers' implicit biases towards racial minorities and their associated behavioral expression of prejudice. Findings from a computer simulated shoot - don't shoot task showed that many officers were more likely to 'shoot' an

unarmed black suspect as compared to an unarmed white suspect, however, this bias could be reduced with focused computer simulation training. (4 sider).

Rusch, N., Corrigan, P. W., Todd, A. R. & Bodenhausen, G. V. (2010). Implicit self-stigma in people with mental illness. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 198(2), 150-153. doi: 10.1097/NMD.0b013e3181cc43b5.

Research shows that the mentally ill are often stereotyped and stigmatized by the public. This experimental research study explores whether mentally ill individuals, them-selves, also hold explicit and implicit negative stereotypes about psychiatric disorders. The results support the authors' hypothesis that negative stereotypes held by others are often internalized by individuals with mental illness, in a process that threatens their quality of life. This article is used to illustrate some of the key concepts related to social cognition and attitudes.[4 sider].

Ryan,R.M.,Huta,V. & Deci, E. L. (2008). Living well: A self-determination theory perspective on eudaimonia. *Journal of Happiness Studies*, 9, 139-170.

Artiklen viser, på hvilke måder hedonisk og eudaimonisk velvære forbinder sig med forskellige former for livsførelse og udkomme. Hedonisk velvære vedrører oplevelsen af glæde og fravær af smerte som tilstand, mens eudaimonisk velvære handler om de livsprocesser, der knytter sig til at leve et meningsfuldt liv. Selvdetermineringsteoriske studier viser, hvorledes hedonisk og eudaimonisk livsførelse knytter an til forskellige former for motivation (ekstrinsisk og intrinsisk), værdier og mål. På den måde kan artiklen også læses som en slags "selvdetermineringsteori in action". [32 sider].

Strahan, E. J., White, K., Fong, G. T., Fabrigar, L. R., Zanna, M. P. & Cameron, R. (2002). Enhancing the effectiveness of tobacco package warning labels: A social psychological perspective. *Tobacco Control*, 11, 183-190.

This review article draws from a number of theoretical perspectives on attitudes and attitude change to summarize current research on the effects of anti-smoking warning messages. The authors also apply these theories to recommend improved methods of persuading smokers to quit. [8 sider].

Tønnesvang, J. (2004). Integrativ tænkning og psykologisk forskningsmetodik. *Psyke & Logos*, 25(2), 839-847.

Artiklen fremstiller en integrativ begrebsramme for forståelsen af fænomener (herunder psykiske) i verden. Med basis i en såkaldt holontænkning hævdes det, at ethvert fænomen dels har en inderside og en yderside og dels eksisterer i dets entalsmanifestation og dets flertalssammenhæng med andet. Pointen i forhold til en psykologisk forskningsmetodik er, at alle disse sider og manifestationer må tages i betragtning, hvis man vil forstå psykiske fænomener i deres fulde kompleksitet, uden at lave uhensigtsmæssige reduktioner af disse. [8 sider].

Tønnesvang, J. (2005). Selvrealisering som bipolar fænomen. I: S. Brinkmann & C. Eriksen (red.), *Selvrealisering: Kritiske diskussioner af en grænseløs udviklingskultur* (kapitel 11, s. 251-277). Århus: Klim.

Artiklen argumenterer for, at selvrealiseringens struktur er bipolar, og at der for en psykologisk betragtning ikke er nogen principiel modsætning mellem individualitet og fællesskab i den genuine menneskelige selvrealisering. Hvis der forekommer sådanne

principielle modsætninger, er der enten tale om skæv eller falsk selvrealisering. Endvidere vises det, hvorledes kerneindsigter i ældre teoretiske positioner (eksemplificeret med Maslow) kan tages til efterretning i nyere teoriudvikling. [27 sider].

Tønnesvang, J. (2013). *Vitaliseringsmodellen – en introduktion*. Aarhus: Klim.

http://klim.dk/bog/Psykologisk_ilt.htm

Artiklen giver en kort introduktion til den vitaliseringspsykologiske forståelse af psykologiske grundbehov og betydningen af ”psykologisk ilt” i menneskelige relationer. Det beskrives, hvad der er kerneingredienser i vitaliseringsmiljøer og vitaliseringsmodellen kan operationaliseres til at analysere disse og kan anvendes i samtaleforløb med mennesker. [21 sider].

Valentino, N. A. & Nardis, Y. (2013). Political communication: Form and consequence of the information environment. I: L. Huddy, D. O. Sears & J. S. Levy (red.), *The oxford handbook of political psychology* (2. udgave, s. 559-590). Oxford: Oxford University Press.

Artiklen giver et overblik over, hvordan vi som mennesker bearbejder og forholder os til politisk ladede budskaber fra massemedierne. [32 sider].

Victoroff, J. (2009). The mind of the terrorist: A review and critique of psychological approaches. I: J. Victoroff & A. W. Kruglanski (red.), *Psychology of terrorism: Key readings: Classic and contemporary insights* (s. 55-82). New York: Psychology Press.

Artiklen gennemgår de forskellige fremherskende teorier om hvad der fører til at mennesker bliver terrorister hhv udfører terrorhandlinger. [28 sider].